

A photograph of a winding asphalt road in a desert landscape. The road curves through dry, hilly terrain with sparse vegetation. In the background, there are large, rugged mountains under a blue sky with some clouds. The text is overlaid on the lower half of the image.

PETRA SLAVÍKOVÁ

**ÍRÁNEM
NA TŘECH
KOLECH**

ÍRÁNEM NA TŘECH KOLECH

Petra Slavíková

PŘEDMLUVA

Na úvod si dovolím použít citát indického spisovatele Sri Chinmoye, protože dobře vystihuje vše, co událostem v této knize předcházelo:

„Co jiného je neúspěch než příležitost vyzvat na souboj své vlastní neschopnosti s radostí a odhodláním?“

Tím neúspěchem byla první cesta do Íránu, která ztroskotala na neschopnosti, nebo, chcete-li, nedostatečné důslednosti při shánění potřebných informací, bez nichž se neobešla. Ten neúspěch se ale zároveň stal hnacím motorem k uskutečnění druhé cesty, úspěšného završení předchozího i následného plánování.

Každé cestě předchází několikaměsíční brouzdání po internetu a pátrání po těch nejhezčích a zároveň nejzajímavějších místech. Jako korálky je jedno po druhém navlíkám na modrou šňůrku na mapě symbolizující novou trasu a hledám cesty od jednoho ke druhému, což je někdy opravdu problém, neboť díky snaze (většinou veskrze marné) obsáhnout všechny body, plánovaná trasa často začne brzy připomínat látání díry na ponožce. Pak nezbývá, než začít znovu, kterýžto nový začátek s sebou většinou nese skličující skutečnost, že některých míst nebude dosaženo. Mě ale tohle střádání kamínek do mozaiky tvořící novou cestu dost baví, takže se dá říct, že ještě dřív, než opravdu vyrazíme, mám ji už mnohokrát projetou. Se všemi zajižďkami i objížděkami, které později možná zůstanou jen na papíře.

Na druhou stranu je trasa plná míst, kudy oficiální cesty, natož silnice, nevedou a svoje tajemství odhalí teprve ve chvíli, kdy se po nich člověk vydá. Kamenité prašné cesty kličkují pustinou, prodírají se horami nebo pouštním pískem, ve dne sužují cestovatele vražedným vedrem a sterým nepohodlím, které je nakonec mnohonásobně vyváženo krásou míst, ke kterým směřují, a romantikou nocí, jež se člověku jako ta nejintenzivnější vzpomínka otisknou hluboko do paměti.

Mám-li to trochu odlehčit a netvářit se v té předmluvě tak vážně, z této cesty jsme si přivezli i daleko intenzivnější vzpomínky, navázané

na vzduchem letící kolo, poprvé do pole a podruhé do pouště, nebo na třikrát zlomenou poloosu, výsledek improvizace mechaniků napříč celým Íránem, neboť nebylo jiných řešení. A tak se vlastně oklikou vracím k pravdě, citované na začátku této předmluvy: „nezdar je výzva“. Tak hodně zdaru, i v případě nezdaru, přátelé...

ZASE NA CESTĚ

Uplynulo deset měsíců a naše poslední cesta, do Gruzie a Arménie, se stejně jako ty před nimi, stala minulostí. Den za dnem teď před námi stále ostřeji vystupovala nová, do země, kde svobodu válčuje náboženský fanatismus, kde hudba je synonymem urážky islámských svátostí, a symbolem potlačovaného žensství čádor a hidžáb, do Íránu.

Cestu do Persie jsme plánovali už dlouho a vzhledem k událostem, ke kterým v Íránu krátce po našem návratu došlo, bylo štěstí, že jsme ji nejen uskutečnili, ale při vši smůle i ve zdraví dotáhli do konce, přičemž se nám podařilo dosáhnout většiny vytyčených cílů.

Popravdě, poprvé jsme se do Íránu vydali už čtyři roky zpátky, vybaveni vízem, itinerářem na dvouměsíční cestu, informacemi, které je dobré mít, dostatečným množstvím financí a svatým odhodláním. Navzdory této zdánlivě dokonalé přípravě však nakonec naše velká cesta Persií skončila dřív, než vůbec mohla začít a původně plánovaná trasa se smrškla na pouhé Turecko. Na vině byl karnet, několikastránkový dokument umožňující dočasný dovoz auta do Íránu, kus papíru, o kterém jsem neměla ani tušení až do chvíle, kdy ho začali vymáhat íránské celníci. Jeho absence tehdy znamenala nekompromisní otočku a návrat do Turecka, aniž jsme z Íránu zahlédli víc, než zamřížovanou bránu celnice.

Protože ale platí otřepané „*všechno zlé je pro něco dobré*“ (i když ne vždy je hned jasné, k čemu), díky nezdaru na íránské hranici jsme tehdy Turecko poznali víc, než jsme kdy měli v plánu, a objevili nepočítaně báječných míst. V případě Íránu to bylo tím těžší, že těch báječných míst jsou v něm stovky, takže bychom mohli celou zemi brázdit po mnoho týdnů a stejně by to pořád bylo žalostně málo. Trasu jsem tak musela poskládat s notnou dávkou strážlivosti, abychom ji časově zvládli. Konečný počet kilometrů ujetých po perských cestách a silnicích se tak ustálil na osmi tisících, což, včetně cesty tam a zpátky, dělalo nějakých šestnáct tisíc.

S blížícím se koncem školního roku jsme začali vyřizovat karnet, íránské vízum a pojištění. Nastal čas pořídit kopie pasů pro případ ztráty nebo okradení, ze dna šuplíku vydolovat tři roky staré pasové fotky pro strýčka

příhodu (díky, prozřetelnosti!), doplnit cestovní lékárníčku a nakoupit zásoby na cestu.

Den před odjezdem všechno nanosit do auta, a taky oblečení, mapu, itinerář, spoustu náhradních dílů, cestovní deník a bednu plyšáků. Dětem jsem rozdala vysvědčení, z dárků, kterými mě obdarovaly, vybrala ty, které se stanou součástí proviantu, a večer jsme vyrazili.

Tentokrát jsem tureckou západovýchodní trasu natáhla nikoli severem, nýbrž středem země k jezeru Van a srdcem hor k hraničnímu přechodu Esendere. Tolik plán. Jenže plán je plán a realita nemívá vždy ve zvyku pevně se ho držet a zdolávat body na papíře s lehkostí motýlích křídýlek. Zvlášť ta naše. Byla tvrdá jako šutr a nedala nám nic zadarmo. I když, něco přece, minimálně dobrou zkušenost, že ani z největších průšvihů si člověk nemusí hned nadělat do kalhot. Pravda, někdy už to bylo dost na hraně a míra zoufalství jen o ždíbec menší než odhodlání pokračovat, ale když člověk zvolí variantu „je to výzva“ a vyzve průsvih na férovku, může to vyjít.

První malér si na nás počkal už v Turecku, když se ulomil list vrtule na visko spojce a poničil fungl nový chladič. Byla to jakási předzvěst nepříjemností, které na nás zatím trpělivě a věrně čekaly. Tahle nás stála jeden den a čtyři sta lir za novou vrtuli. Byli jsme v Istanbulu.

Istanbul, brána Orientu, město na dvou kontinentech propojených pupeční šňůrou mostu klenoucího se nad úžinou Bosporu, kde projet z jednoho konce na druhý znamená obrnit se notnou dávkou trpělivosti, neboť dopravní zácpy jsou tu na denním pořádku a nekonečné kolony aut nahuštěných v několika pruzích v obou směrech se pohybují rychlostí stěží pár metrů a minutu. Člověk má dojem, že jen odevzdaně pluje s davem, který ho nese, ať chce nebo ne. Jen jednou jsme se pokusili kolonu „chytře“ objet, a chvíli to i vypadalo, že úspěšně, než se ukázalo, že stojíme na břehu zálivu, kudy cesta zcela jistě nevede. Dál jsme to nezkoušeli a první tureckou noc tak strávili na kraji města, u chodníku s lampou a starým olivovníkem. Ráno jsme se probili kolonou a po D100 vyrazili na východ.

„Dé stovka“ protíná Turecko napříč od západu k východu, vede přes

hory a doly, stoupá do táhlých kopců a klesá do zelených údolí, kde se pasou buclaté krávy a z trávy u cesty svítí osamělé hroby z bílého mramoru. Svištěli jsme si to po ní při první cestě do Íránu i cestou do Arménie. Protože tentokrát jsem ale pro vstup do Íránu zvolila přechod Esendere, už za Bolu jsme „dé stovce“ dali sbohem a namířili si to na Ankaru. Předcházela tomu nezamýšlená zastávka v malém městečku nedaleko Sakarye, snadno předvídatelný výsledek vědomé nedbalosti. Mojí. Vzhledem k silné averzi na zvuk zubní vrtačky a vůbec na všechno, co s sebou tento veskrze nesympatický nástroj přináší, jsem se rozhodla ignorovat jednu ze svých stoliček, vykotlanou, leč dlouhou dobu setrvávající v příjemné nečinnosti, a v bláhové naději, že tomu tak bude i nadále, obešla nepsané pravidlo dát si před cestou do pořádku zuby. Ta hloupá chyba nás stála jeden den, kdy mě úporná bolest donutila svěřit se do rukou dis hekima Metina Ardy, zubaře z Arifiye okresu Sakarya. Na druhou stranu jsme díky tomu získali cennou zkušenost, tím spíš, že příjemnou, a tak jsem z Arifiye odjížděla o jednu stoličku a tři sta korun lehčí, avšak bohatší o zjištění, že trhání zubu znamená v Turecku vlídné zacházení, zájem o pacienta, v jehož očích vrtačka rovná se bourací kladivo, a v neposlední řadě i nízké ceny. Litovala jsem jen, že ta pitomá stolička nepočkala do Íránu, kde by byl tento zážitek jistě mnohem intenzivnější, ať už v jakémkoli smyslu slova.

Středozevní ankarskou jsme ještě neznali, ale nakonec si s „dé stovkou“ v ničem nezačala. Už ze Sakarye byla úchvatná, ale teprve za Nallihanem se předvedla v plné kráse. Černá čára silnice neúnavně směřovala k šedočerveným horám na obzoru, za oknem se střídala červená a žlutá barva polí i hnědé a růžové svahy oblých vyvýšenin porostlé tmavě zelenými keři. Na čerstvě sklizených polích ležely balíky slámy a na vrcholku bílého kopce se tyčil osamělý strom. Když jsme se přiblížili k horám, byly podivuhodně zvrásněné, s ostrými hřbety, některé hnědé, jiné od úpatí do půlky červené, jako by je kdosi na chvíli postavil do červené lázně. Lány polí oddělovaly dlouhé řady bílých kamenů, vinoucí se až kamsi k těm horám. Když nás silnice omrzela, na čas jsme ji opustili a vydali se po prašné cestě, zanechávající za sebou oblaka bílého prachu. Běžela mezi poli k nedalekému horskému hřbetu, jehož

šedohnědé vrásky se rozpouštěly v nízkých zvlněných pahorcích zvolna přecházejících do žlutého strniště. Cesta pokračovala do údolí obklopeného růžovými vrcholky, ale tam už jsme jet nechtěli. Stočili jsme se na planinu pokrytou bílým pískem a oklikou zamířili tam, kde se cesta vracela k silnici.

Krajina kolem byla pořád stejně úžasná, jen dosud červené hory už nebyly červené, ale pruhované, ve všech odstínech oranžové a hnědé, nebo šedivé s nádechem do zelena. Eroze je tu vyzdobila podélně i příčně, zatímco vrcholky ponechala pěkně kulaté a hladké. Po starém mostě jsme přejeli přes polovyschlé říční koryto, kde z jednoho břehu výhruzně trčela železná konstrukce rozestavěného nového mostu, a zase dál, pořád dál na východ.

Druhou tureckou noc jsme strávili na cestě mezi poli. Stmívalo se, ale ještě pořád bylo vidět horu, připomínající obří homoli s useknutým vrcholkem, rozkročenou na opačné straně silnice. I přes rychle padající soumrak jsme rozeznávali tmavé obrysy okolních hor a já se těšila, až si je budeme moci druhý den prohlédnout za světla. Navečeřeli jsme se a pak ještě chvíli seděli venku před autem a dívali se, jak jedna za druhou vyskakují na obloze první hvězdy.

Ranní světlo odkrylo planinu ve všech odstínech žluté, obklopenou horami. Bylo chvíli před osmou, když jsem se protáhla na posteli a okýnkem alkovny pohledem zapátrala po homoli z předchozí noci. Tyčila se na protější straně silnice, s věncem skal na vrcholu. Za ní se krčila další, nižší, a dál pokračovala šedivá skalní hradba, vinoucí se po jižním okraji planiny. Nedaleko odtud se zelenal pruh pole, na němž pracovala skupinka lidí.

„Vláďo, vstávej, máš tady snídani,“ žďuchla jsem do Vladimíra stejně, jako každý den, protože jsem to já, kdo vstává jako první, chystá snídani a uklízí „ložnici a obývací“. *„Kolik je?“* ozvalo se z alkovny stejně, jako každý den, protože je to Vláďa, kterému se z postele nikdy nechce.

Otevřela jsem dveře a pustila dovnitř ranní slunce. Na obzoru běžel modrošedý pás hor a nedaleko odtud se bělaly svahy okolních kopců. Zalila jsem kávu a podala ji Vládovi, který se mezitím stihl opláchnout

v improvizované venkovní koupelně. Následoval každodenní rituál: snídaně a ranní cigareta, než se zase vydáme na cestu. To už nás zaregistrovali lidé pracující na poli, mávali na nás a volali: „*Hello, how are you? I love you!*“ Jeden z nich, asi dvacetiletý kluk si nás přišel prohlédnout zblízka, ale jakoukoli konverzaci spolehlivě zazdil fakt, že mluvil jen turecky. Vytasila jsem se s osvědčeným „*Czechoslovakia*“, načež odpověděl pokývnutím hlavou a slovem, kterému jsme nerozuměli. Pak jsem mávla rukou neurčitým směrem a dodala: „*Írán,*“ přičemž následovalo další přikývnutí. Tím náš „rozhovor“ skončil. Ještě chvíli jsme mlčky stáli, pak se rozloučil a vrátil se k ostatním. Uklidila jsem nádoby od snídaně, překontrolovala, že všechno je tam, kde má být, případně, že nic není tam, kde to být nemá, a přesunula se na místo hlavního navigátora.

Než jsme znovu najeli na silnici, zastavili jsme na kraji pole. S lidmi, kteří na něm pracovali, tu byly i děti, a protože na každou cestu s sebou vozíme kupu hraček, některé tady hned našly nové majitele. Ušmudlané, oblečené do starých tepláků, s nudlí u nosu a velkýma hnědýma očima.

Dvě stě kilometrů za Ankarou se nám do cesty postavilo solné jezero Tüzgölü, po Vanu druhé největší v celém Turecku, teď v létě nekonečná bílá pláň pokrytá silnou vrstvou soli, připomínající poušť. Kolem se vinul drátěný plot, na mnoha místech proděravělý, případně sešlapaný tak, aby se přes něj dalo přelézt, což jsme, stejně jako mnoho jiných před námi, udělali, a zamířili na sluncem rozpraskanou pláň. Cestou se k nám přidal obří kangal, pastevecký pes s huňatou bíložlutou srstí, ocasem jako kormidlo a přátelskýma očima. Mohl si nás dát k obědu, místo toho zavrtil ocasem, dvakrát trochu neohrabaně oběhl parkoviště a pak s námi vyrazil na jezero. Na půl hodiny se tak stal naším mazlivým společníkem, proháněl se po vyschlém dně jezera, odbíhal a zase se vracel, velkou chundelatou hlavu mi strkal před objektiv, když jsem se pokoušela fotit, a pak odběhl a už se nevrátil.

Projížděli jsme Kappadokii, míjeli Kayseri, bílé město pod horou Erciyes Dagi, svištěli si to po šedivé silnici na východ a otevřeným oknem vanul do auta teplý vítr. Jen na chvíli jsme si užili stín, když silnice vklouzla do chladivého přítmí karahanského tunelu překonávajícího malatyské pohoří a pak znovu zamířila do kopců a horských průsmyků, kroutila se

jako tenká nit a neúnavně nás postrkovala kupředu. A hory se střídavě přibližovaly a zase vzdalovaly, někdy trochu výhružně kamenitými svahy šťouchaly do silnice, jindy na nás jen z dálky přátelsky mávaly závojem bílých mraků a z trávy u cesty svítily fialové květy ostropestřců a kulaté modré květy bělotrnu.

Po čase oranžovou a žlutou barvu skal lemujících silnici vystřídaly zelené čtverce polí a meruňkových sadů, neboť kraj kolem Malatye je krajem meruněk. Turecko je meruňková velmoc, narazíte na ně doslova na každém kroku: čerstvé i sušené tradičním způsobem na slunci, na plachtách rozložených na zemi, v sadech i podél silnic.

Pár kilometrů před městem Kale se k nám zleva připojila řeka Firat, známější jako Eufrat, největší řeka Blízkého východu dlouhá více než tři tisíce kilometrů. Když jsme sjeli do údolí, přímo před námi se zalesklo velké modré oko přehrady Karakaya obklopené horami. Měli jsme namířeno do Elazigu, ale bylo tu tak krásně! Vpravo se zelenal meruňkový sad, vlevo se zvedaly tečkované kopce a jejich pusté, žluté svahy zvolna klesaly do přehrady. Voda měla tmavě tyrkysově modrou barvu, jen podél břehů se vinul světle modrý proužek a nedaleko odtud bylo vidět kulaté rybí sádky a pytle s krmivem pod plechovými střechami domků na červených pontonech. Na břehu stál dům s červenou střechou a vedle mladý meruňkový sad. Na chvíli nás napadlo, že bychom se tu mohli zastavit, naobědvat se a třeba i vykoupat, ale zůstalo jen u chtění. Jako na potvoru nám v našem směru překážela svodidla a taky pole, takže rovnou smůla. Pár odboček, kudy místní sjížděli k vodě, jsme v té nerozhodnosti, spočívající v zakletém „*co kdybychom...*“, minuli, a složitě se vracet už se nám nechtělo.

Tam, kde se silnice stáčela k horám, bylo vidět ladnou konstrukci komurhanského mostu, z dálky připomínající bílou plachtu. Za chvíli jsme po něm přejížděli Eufrat, který tu soutěskou mezi skalami opouští přehradu a pokračuje dál na jih, až do Iráku. Řeka měla temně modrou barvu a zdálo se, jako by jí hory kolem dělaly stráž, když tiše, pořád stejně už celá staletí mýjela jejich bílé břehy. Silnice přeběhla přes most, mrskla sebou a zmizela v černé díře tunelu.

Soumrak nás zastihl uprostřed hor. Ve chvíli, kdy silnice začala stoupat do táhlého kopce, ukázala se mezi svodidly velká proluka a hned za ní, oddělená protijedoucím pruhem, cesta namířená k borovému lesu. Ideální místo na přespání, říkali jsme si. Opak byl ale pravdou, nikde ani kousek rovného místa a ze všech stran prudké poryvy větru, houpající Brumbálem i mým žaludkem. Na noc jsme se nakonec utábořili na velkém prašném odpočívadle nedaleko malé mešity, v blízkosti hlubokého kaňonu. Povečeřeli jsme meloun s balkánským sýrem a když se fialové mraky rozplynuly ve tmě, šli jsme spát.

Slunce mě vytáhlo z postele v půl sedmé ráno. Zatímco Vláďa ještě spal, stihla jsem se vykoupat, spočítat naftu, kilometry i průměrnou spotřebu. Venku byl klid, jen občas kolem projelo auto a donutilo psy, upelešené v prachu pod stromem, zvednout hlavy. Do Esendere zbývalo ještě víc než pět set kilometrů. Nejbližším bodem na cestě k íránské hranici teď bylo město Mus. Kopce na sebe hodily zelenou, byly chundelaté a zvedaly se všude kolem jako obří vlny. Když silnice znovu sklouzla do údolí, vzdouvající se kopce nahradily svahy pokryté žlutou trávou, ze které vykukovaly ostré i hladké kameny, od malých až po velké oblé balvany. Vpravo se vinula říčka a ještě dál, ukrytá mezi stromy, řeka Murat. Na louce se pásly krávy, kterým chatrná provizorní ohrada nijak nebránila v prozkoumávání širšího okolí, takže se čas od času vydávaly zjistit, jak chutná tráva na opačné straně silnice. Modrá cedule u cesty ohlašovala města Solhan a Mus. Stoupali jsme do hor, silnice se vinula mezi kopci, když se náhle za ohybem cesty objevila úzká říčka se stádem koz a ovcí na kamenitém břehu. Vzápětí se vedle silnice objevilo další stádo. Několik ovcí se tísnilo v hloučku za svodidly, ostatní, označené velkou modrou tečkou, ležely v chumlu opodál a trpělivě čekaly. Kozy opustily společnost úplně a trajdaly po nedalekém svahu. Mezi ovci jsme zahlédli dvě ženy s malým klučinou. Nechali jsme auto na kraji silnice a vydali se za nimi. Ženy právě dojily a na naši přítomnost zpočátku nijak nereagovaly.

„*Salam alejkum*,“ řekla jsem a pak ukázala na foťák a na ně: „*Foto?*“ Žena v bílém šátku s velkými červenými květy odmítavě zavrtěla hlavou

a dál pokračovala v dojení. Pak ale zvedla hlavu a ukázala na ženu s černým šátkem. Znovu jsem zopakovala otázku, ona souhlasně přikývla a dál si nás nevšímaly. Možná se v duchu divily, proč chci fotit něco tak obyčejného, jako je dojení ovcí, ale spíš jim to bylo úplně jedno.

Opustili jsme hory a přejíždíme obří plato obkroužené řetězem kopců. U silnice stojí malý hřbitůvek, z velké části prázdný, jen pár hrobů se tísní ve stínu stromů nedaleko vstupní brány. Aby mrtvým nebylo horko...

Přibýlo chudých vesnic, nikde nikdo, jen nesmyslně široká nekonečná silnice. Krajina rovná jako zrcadlo, v dálce je vidět žluté kopce a vpravo zelené čtverce luk s hromádkami posečené trávy. Nehezke vesnice sestávají z jednoduchých domků, je sobota, všude zavřeno a skoro liduprázdno, míváme jen děti s malými taštičkami. Na konci jedné z vesnic právě porcují na stromě zavěšenou kozu. Vlevo se mihnul velký stanový tábor pastevců a silnice se znovu stáčí k horám. Jedeme už víc než dvě hodiny a cesta nemá konec. Umírám nudou a je mi vedro.

Ještě nejsme v Íránu, ale konzervatismus je tady cítit velmi. Mužská část obyvatelstva mě dokonale ignoruje, mluví jen s Vládou, jako bych tu nebyla. A zase ty děti: vykračují si po chodníku, holčičky ve svátečních šatech, v rukou igelitky.

Když projíždíme městem Konukbekler, zastavujeme u krajnice a Vláda jde do krámku přes ulici pro cigarety a zmrzku. Nejen, že mají otevřeno, ale dětem, které přicházejí z ulice, zadarmo rozdávají sladkosti. Míváme nové, dosud prázdné paneláky s obklady z žíhaného mramoru, i hromady hlíny zarůstající plevem. Na zemi leží zbytky šedého mramoru, betonové skruže a staré pneumatiky a vedle malého zděného domku u silnice stojí dřevěné koryto, u kterého se tlačí huňaté hnědé ovce. Míříme k jezeru Van.

HLEDÁNÍ KOLA V KUPCE SENA

Van, největší jezero v Turecku, jako stvořené pro táboření, ideální místo pro odpočinek na cestě. Prašná bílá cesta se svažuje ke břehu,

jezerní hladina je temně modrá a krásu umocňují modré hory a temně zelené kopce, které jezero obklopují.

Když jsme přistáli na břehu plném lidí, na pár minut jsme vzbudili rozruch. Bylo tu živo, lidé byli rozesetí po nedaleké stráni, odpočívali ve stínu pod stromy, na břehu jezera, koupali se, skákali do vody z betonového mola, hráli volejbal nebo jen tak lelkovali. Vláďa na sebe hodil plavky a odhodlaně se vydal k vodě, což mě ani na okamžik nenapadlo. Nechtěla jsem se koupat, a mám-li být upřímná, představovala jsem si ten odpočinek trochu jinak, zcela jistě ne na břehu plném lidí. Vladimírovi to ale nevadilo, pro něj to odpočinek byl a možnost osvěžit se v jezeře přivítal. Já zůstala na břehu pokrytém oblázky, před sebou lesklou hladinu jezera a kopce obepínající jezero jako modrý pás, hlavu vypnutou. Vláďa ve vodě dlouho nepobyl, dvakrát teplá nebyla, takže už za chvíli seděl vedle mě a kouřil, což alespoň na chvíli odradilo dotěrné malinkaté mušky, neúnavně hledající nos nebo ucho, do kterého by zalezly. Zkrátka, nebylo to ono, a tak jsme se vrátili do auta a popojeli na travnatý plácek za cestou, protože tam bylo míň lidí a větší klid. Na chvíli nás dokonce napadlo, že bychom tu mohli zůstat na noc a vyrazit zase ráno. Na čáře jsme měli být až dvanáctého července, teď bylo devátého, na hranici chybělo jen něco málo přes čtyři sta kilometrů. Pak ale přišel jeden z místních, a jako by nám četl myšlenky, varoval nás, že v noci tu není příliš bezpečno. A tak jsme se naobědvali a po tanečním vystoupení partičky kluků zase vyrazili.

V poklidu pozdního odpoledne jsme spokojeně šuměli po jižním břehu jezera, když vtom se na mě Vláďa otočil: „*Necejtíš plyn?*“ Většinou jsem to já, kdo pokládá tyhle otázky, takže i když jsem nic necítila, jakási naléhavost v jeho hlase mi říkala, že bude lepší zastavit a ujistit se, že je všechno v pořádku. V autě vozíme plynovou bombu na vaření, nebylo tedy od věci začít právě u ní. Uvnitř ani venku ale nic cítit nebylo, možná na chvíli lehký závan čehosi, co jsme svorně přisoudili „něčemu“, co sem přiletělo „odněkud“. Došli jsme k závěru, že všechno je O.K., nasedli do auta a pokračovali v cestě. Pár minut na to se ozvala ohlušující rána následovaná řevem železa a plechu drtícího asfalt. Brumbál se povážlivě naklonil a my, v překvapivě tichém očekávání věcí příštích, odevzdaně

čekali, až zastavíme, neboť auto nebrzdilo. Jakmile „orel přistál“, Vláďa okamžitě vyrazil zjistit, co se stalo a jak moc velký máme problém. A problém jsme měli, vlastně ne, byl to pořádný průser, levé zadní kolo bylo pryč, zbyla jen zlověstně vyhlížející černá díra namířená do útrob diferenciálu a na silnici velká černá louže převodového oleje. „*Tak, ted' jsme teprve opravdu v hajzlu,*“ řekl Vláďa a upřeně se na mě zadíval. A byli jsme, dokonce tak moc, že se zdálo, že tady naše cesta končí. Sakra, my snad do toho Íránu nedojedeme, blesklo mi hlavou. Vláďa kupodivu setrval v takřka buddhistickém klidu a míru a pro začátek vyrazil k nedalekému poli, kde asi dvě stě metrů odtud vězelo to z(a)tracené kolo, ze kterého trčela poloosa, připomínající posměšně vztyčený prostředníček. „*Volej asistenci...*“ řekl, když se vrátil, a dodal: „*Potřebujeme odtahovku.*“

Když se vám v Turecku podělá auto, můžete si být jisti, že dlouho sami nezůstanete. Přirozená turecká zvědavost spojená s družností a ochotou pomoci vám během pár minut přihraje spoustu pomocníků, za chvíli u nás stavěli kluci na motorkách. Přišli se zeptat, co se stalo, ale hlavně, jestli můžou nějak pomoci. Když jsme řekli, že potřebujeme odtah, jeden popadl telefon a už to jelo jako po drátku: volal, zjišťoval a sháněl někoho, kdo by to naše neštěstí odvezl na dílnu do nejbližšího města. Rozruch, který jsme vyvolali, přilákal další zvědavce, takže během chvilky se náš tým rozrostl o další tři kluky - někdo telefonoval, další pomáhali Vláďovi nasadit kolo, chodili za mnou, odháněli chrousty, co nám s hlasitým bzukotem létali kolem hlavy, a pořád mě ujišťovali, že „*It's O.K.*“. Setmělo se a za ohybem cesty se rozsvítilo město Tatvan. Jeho světla se odrážela na černé hladině jezera, kolem projížděly kamiony, rozhoupávaly Brumbála, a jejich řidiči na nás našťvaně a nesmyslně troubili.

Byla už úplná tma, když si to ke mně jeden z kluků namířil, aby se zeptal, jestli jsme ochotní zaplatit za odtah šest set lir. Ta otázka byla zbytečná, byla bych metala kozelce na žhavém uhlí, kdyby bylo třeba, takže do půl hodiny dorazila odtahovka, naložili jsme Brumbála a odjeli do Tatvanu.